

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Бурда Вікторія
Науковий керівник – доц. Барна Ірина*

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ЯКОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ОРГАНІЧНОЇ КОСМЕТИКИ

Постановка та актуальність проблеми. Кожна жінка щодня стикається з проблемою вибору косметики для догляду за шкірою обличчя і тіла. Найголовніше чого очікують жінки – це миттєвий і довгостроковий результат, який можна отримати користуючись і «традиційною», і «екологічною» косметикою. Однак, використовуючи екологічну косметику, її споживачі не завдають шкоди довкіллю і тваринам, задовольняючи потребу в якісному догляді за тілом. Проведення системного аналізу екологічної та органічної косметики таким чином є актуальним завданням на тлі ряду проблем, пов'язаних із використанням неякісної косметики, що зумовлює етичні, споживчі, матеріальні та екологічні негаразди. Відтак, пропонується робота має на меті розроблення плану дій для проведення системного аналізу якості екологічної та органічної косметики.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні існують об'єктивні засади для формування ідеології сталого споживання та виробництва, яка поєднує можливості як державного, так і ринкового регулювання та базується на заходах, що орієнтовані на якісне життєзабезпечення та збереження здоров'я нації. Реалізація напрямів може бути ефективною лише при відповідному державному патронаті і розробці Концепції державної політики в сфері управління якістю довкілля, аналогічно прийнятій раніше Концепцією державної політики в сфері управління якістю продукції [1, 3]. Одним із видів продукції, якість якої перебуває під пильним наглядом держави є «екологічна» та «органічна» косметика. Натуральна косметика має ряд переваг: біосумісна з клітинами нашої шкіри, не викликає алергії, шкіра миттєво засвоює і допускає всі активні інгредієнти до клітин, а це, своєю чергою, гарантує відмінні видимі результати одразу ж після першого застосування. Однак створення такої косметики досить не просте завдання, що вимагає великих витрат часу, знань і ресурсів [3]. Натомість, неякісна синтетична косметика дає швидкий і видимий результат і ефект, має приємний аромат, схожий до французьких парфумів, проте її можна розглядати як заміну гормональну терапію, при якій «хворий» орган поступово знижує свою активність, і, в результаті, ви без синтетичних гормонів вже просто не зможете обійтися [7]. Серед причин такого твердження щодо впливу синтетичної косметики є:

- більше 90% косметичних засобів мають в своєму складі шкідливі синтетичні речовини, які при попаданні на шкіру можуть спровокувати дуже агресивні реакції, і, в результаті викликати загрозу здоров'ю в цілому;

- основні консерванти такої косметики – парабени. При біопсії ракових утворень в молочних залозах у жінок встановлений прямий зв'язок з дезодорантами, в яких містилися парабени;

- викликає алергію;
- не допомагає шкірі, а лише тимчасово маскує і «підсаджує» на штучні інгредієнти;
- торгові компанії часто користуються популярними словосполученнями «натуральна косметика», «органічна косметика» з метою збільшення прибутку, при цьому не маючи жодного доказу і вводять таким чином покупців в оману.

Органічна косметика з догляду за обличчям і тілом складається на 100% з натуральних інгредієнтів, тому це косметика найвищої якості і чистоти інгредієнтів, більш «чистої» косметики на сьогоднішній день в світі просто не існує [5]. Її рослинні інгредієнти

приспосовуються до природного ритму шкіри і задовольняють її потреби, зокрема, відновлюють і захищають шкіру від шкідливого впливу довкілля, наприклад, сонячного випромінювання і вільних радикалів. Дія такої косметики триватиме довше, тому що в шкіру надходять натуральні інгредієнти, які активізують природну систему захисту шкіри і природний процес загоєння, а також постачають життєву енергію клітинам [3].

За словами Божени Мірковської (технолог АВА Лабораторіум, польського лідера ринку сертифікованої натуральної та органічної косметики), натуральна і органічна косметика ґрунтується на рослинній сировині, багатій на речовини з високою активністю, зокрема, вона містить мінімум 95 % активних складників, в той час, коли звичайна косметика містить максимально 5% (рис.1). якщо проаналізувати традиційну та натуральну косметику, то стає очевидним збільшення частки активних складників та зменшення частки допоміжних та додаткових складників. Натуральна косметика – це безпечна високоякісна косметика, і одночасно більш “дружна” для довкілля, ніж традиційна [7].

За даними фахівців, на Світовому ринку було зареєстровано близько 600 нових препаратів натуральної косметики, а з часом їхня кількість зросла до 2900, і на середню та далеку перспективу можна очікувати ще більше динамічне зростанням [6,7]. Дослідження проведені Органічним Моніторингом вказують на те, що протягом кількох останніх років виробництвом натуральної косметики почали займатися понад 400 фірм в Європі [4].

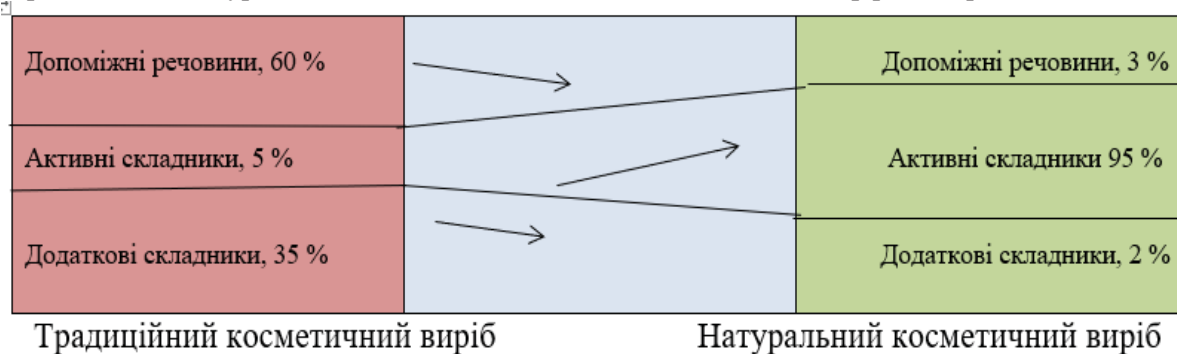

Рис. 1. Схематичний склад традиційної та натуральної косметики

Як правило, це були невеликі підприємства, які вбачають у цьому сегменті прибуткову нішу і оптимістичні прогнози на майбутнє. Важливі напрямки розвитку косметичної галузі підкреслювали такі властивості косметики, як натуральність та екологічне походження сировини. Отже, прогнозовано, що щоразу більше фірм розширюють свою сировинну базу зарахунок елементів, що відповідають вимогам сертифікованих органів, а також косметичних органічних стандартів [4].

Дотримуючись принципів системного підходу, проведення системного аналізу стану довкілля можна побудувати за ієрархічним принципом – від глобальної цілі до складових її підцілей першого рівня, потім до підцілей другого рівня і так доти, поки цілі більш низьких рівнів не диференціюються на елементарні конструктивні задачі, вирішення яких можуть забезпечити конкретні заходи [1, 2]. Усі позиції програми відображаються у вигляді нормативних завдань і ранжуються за відносною важливістю. Сутність такої багаторівневої ієрархічної моделі у формі «дерева цілей» полягає в розподілі зусиль, необхідних для досягнення глобальної цілі між елементами різних рівнів таким чином, щоб кожний елемент має свою власну ціль, і в той же час залежність між цими окремими цілями сприяла досягненню системної глобальної цілі.

На першому ієрархічному рівні системного аналізу якості екологічної та органічної косметики встановили такі види виробів: традиційний косметичний виріб, екологічний виріб, органічний виріб. Розпочатий у такий спосіб системний аналіз якості екологічної та органічної косметики реалізовує метод дерева цілей та оптимізує наукове дослідження.

Рис.2. Перший ієрархічний рівень системного аналізу якості екологічної та органічної косметики.

На наступному ієрархічному рівні ми визначили основні складники кожного виробу. На третьому ієрархічному рівні встановлювали основні відмінності кожного виробу. Формування широкого кола цілей чи завдань, які перебувають у різній підпорядкованості до основної цілі дослідження уможливорює здійснення власне системного аналізу, який передбачає вивчення об'єкту дослідження з позиції його місця та функціонального значення у системі (довкіллі), на відміну від комплексного підходу, який хоч і враховує причинно-наслідкові зв'язки, проте поза системою (зокрема, екологічною).

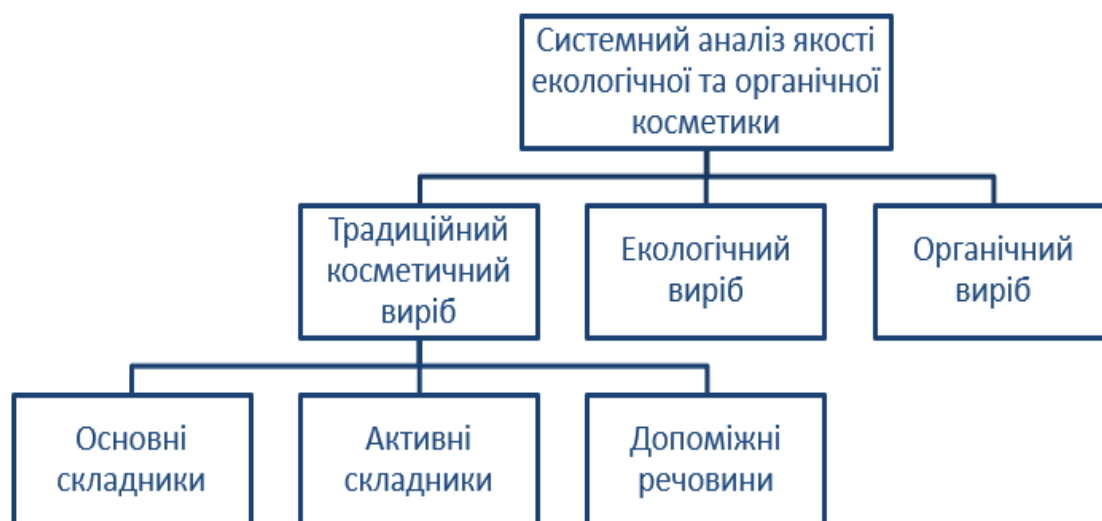

Рис.3. Перший і другий ієрархічний рівень системного аналізу якості екологічної та органічної косметики.

Основна ціль системного аналізу якості екологічної та органічної косметики не обмежується встановленням співвідношення між органічними та іншими її складниками, але й вимагає врахування аспекту впливу на флору й фауну через необхідність заготівлі природної сировини, впливу на індивідуальне та колективне здоров'я нації через потенційний вплив на здоров'я представниць жіночої статі, вплив на довкілля внаслідок видалення біотичних ресурсів, продукування викидів на виробництві, утворенні відходів на рівні пакувальних коробок, флаконів, тощо.

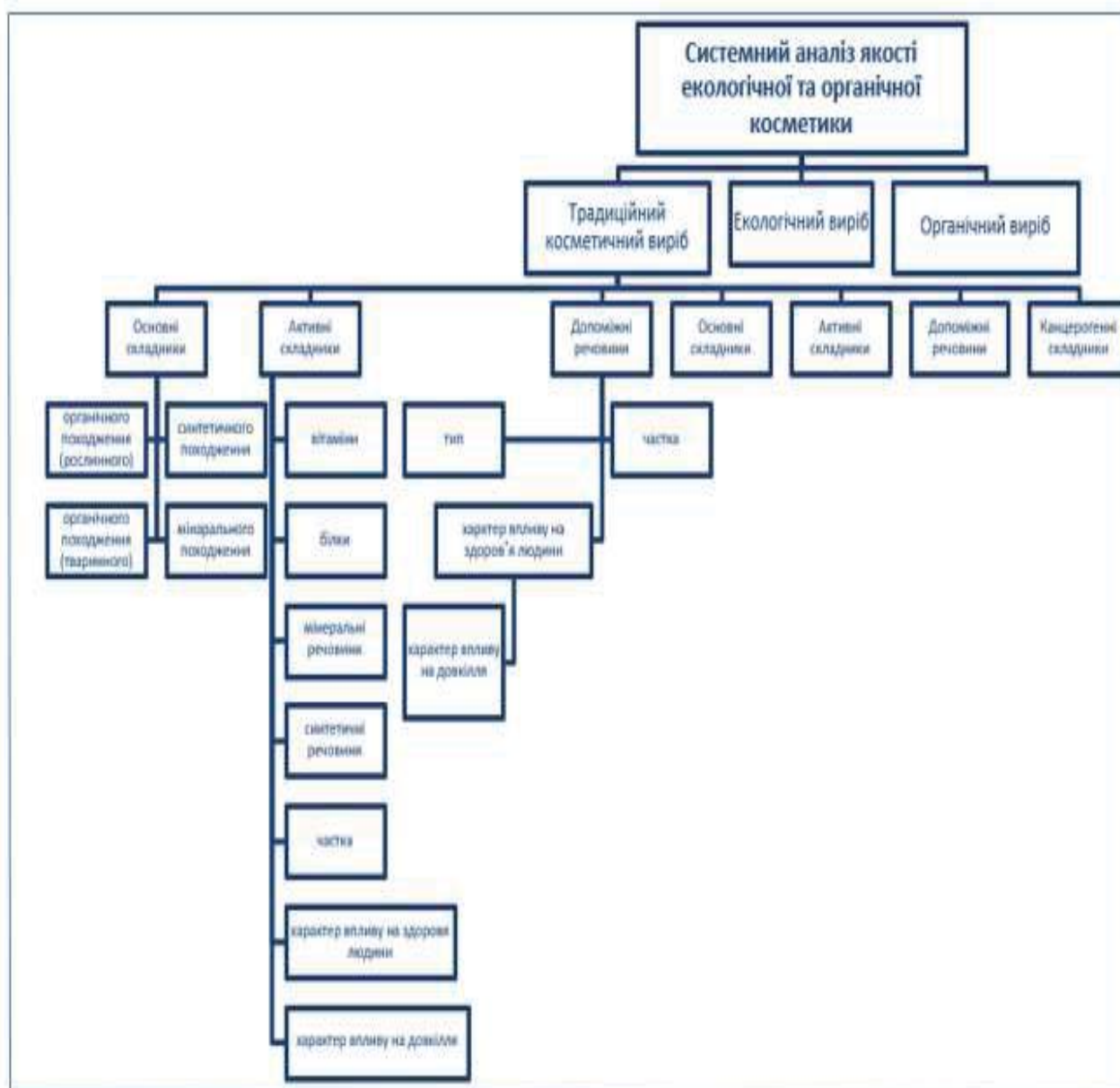

Рис.4. Приклад повної ієрархічної моделі для блоку «Традиційний виріб» модель системного аналізу якості екологічної та органічної косметики.

Запропонований алгоритм дій дозволяє інтерпретувати проблему охорони й покращення якості довкілля та здоров'я людини загалом, а також як окремий кількісний показник, обґрунтовано реалізуючи диференційований підхід до використання визначених показників.

Висновки. Для проведення системного аналізу якості екологічної та органічної косметики ми застосували багаторівневу ієрархічну модель у формі «дерева цілей», щоб з'ясувати основні пріоритетні напрямки його проведення. У результаті отримали так звану вертикальну модель організації дослідження, реалізовану шляхом кількарівневого поглиблення об'єкту вивчення, що дозволяє встановити характерні риси у процесі декомпозиції основної цілі та сформулювати рекомендації завдяки агрегуванню й інтерпретації результатів дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барна І.М., Грицак Л.Р. До проблем системного аналізу якості навколишнього середовища. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка: Серія географія. 2015. С. 257-259.

2. Грицак Л., Барна І., Кодлюк І., Сельська І. та ін. Біоіндикаційні методи для потреб системного аналізу якості довкілля. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка: Серія географія. 2017. С. 153-165.
3. Должанський І. З. Організація процесу формування та розвитку ринку екологічно чистих товарів: монографія. Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2009. 255 с.
4. Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В. Менеджмент екологічних інновацій: навч. посіб. Суми, Вид-во СумДУ, 2003. 266 с.
5. Натуральна косметика: в чому секрет?. URL: <https://ava-ukraine.com.ua/> (дата звернення 12.04.2021).
6. ТМ VitaminClub. URL: vitaminclub.ua/ (дата звернення 05.04.2021).
7. Organic, Natura & Eco products. URL: organic-eco.com.ua/ (дата звернення 10.04.2021).